

AMINAL/MER/PR0076/05.1757
IN.A2005.65
28/07/2005
Lode De Beck
02/558 18 75

Aan het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Algemeen Milieu- en Natuurbeleid,
Cel MER
Koning Albert II-laan 20, bus 8
B – 1000 Brussel,

PER EMAIL, PER GEWONE BRIEF

Aanvullingen bij het advies Project-MER, Fluxys N.V., Aardgasvervoerleiding Brakel-Haaltert

Geachte,

Hierbij vindt u het aanvulling bij het advies van 06/07/05 (IN.A2005.61) m.b.t het Project-MER voor de aardgasvervoerleiding Brakel-Haaltert.

We hebben volgende opmerkingen betreffende de inhoud van het dossier:

* Bij de juridische randvoorwaarden, meer bepaald het deel over het gewestplan, wordt vastgesteld dat op kaart 1 met het oude gewestplan gewerkt wordt. De diverse gewestplanwijzigingen na resp. 1977 en 1978 staan niet op de kaart. Ook de symbolen, reservatiestroken en labels ontbreken op deze kaart. In het kennisgevingsdossier werd wel een correcte kaart bijgevoegd.

* De beschrijving van de Erkende en Vlaamse natuurreservaten (punt 2.7, pg. 61/62) is onvolledig. Het onderzochte tracé gaat ook nog door een niet erkend perceel van het reservaat “Everbeekse bossen”, meer bepaald de voormalige spoorwegberm. Best worden de visiegebieden en percelen waar een recht van voorkoop op van toepassing is, ook op kaart gezet.

* Compensaties van ontbossing kunnen in meer bestemmingen dan dewelke hier (punt 2.8, pg. 62) opgesomd staan, meer bepaald ook nog in agrarisch gebied (s.l.), recreatiegebied, gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut of in vergelijkbare bestemmingen. Hiervoor wordt verwezen naar het Besluit van de Vlaamse Regering van 16 februari 2001 (BS 23/03/2001).

Binnen de ‘voorbehouden zone’ zijn ontbossingen nodig i.p.v. kappingen. Herbebossing, waarvan sprake in het advies van AMINAL, afdeling Bos & Groen zullen waarschijnlijk in die zone niet mogelijk zijn. Buiten die zone zijn er wellicht kappingen nodig.

* Bij de juridische randvoorwaarden (pg. 60) wordt best dieper ingegaan op de diverse toetsingsinstrumenten van het natuurdecreet meer bepaald de passende beoordeling (art36ter), de natuurtoets voor het VEN (art.26bis) en de natuurtoets (art16) die overal van toepassing is. I.v.m. de toepassing van art. 26bis van het zgn. Natuurdecreet dient hier aan toegevoegd te worden dat een project dat onvermijdbare en onherstelbare schade kan veroorzaken, enkel bij afwezigheid van een alternatief toch kan worden toegestaan om dwingende redenen van groot openbaar belang.

* Net zoals in het kennisgevingsdossier wordt er gesteld onder punt 3.3 (pg. 70) dat bekkencomité's het bekkenbeleid voeren en dat ze bevoegd zijn. Er is echter geen wettelijke bepaling waarop dit gestoeld is. In het decreet integraal waterbeleid van 18 juli 2003 worden de bevoegdheden aan diverse andere structuren en organen toegewezen.

* Onder punt 3.4 Milieubeleidsplannen (pg. 70) worden de milieubeleidsplannen opgesomd. Deze opsomming brengt geen inhoudelijke meerwaarde mee. Het is aangewezen de relevante thema's en projecten uit deze plannen toe te lichten. Er ontbreekt een verwijzing naar de bepalingen uit het decreet algemene bepalingen inzake het milieubeleid van 5 april 1995 met betrekking tot de milieubeleidplanning. Het milieubeleidsplan van de provincie Oost-Vlaanderen, zoals goedgekeurd door de provincieraad op 21 april 2005 en 15 juni 2005 wordt hier niet vermeld. Er wordt verkeerdelijk gesteld dat er geen gemeentelijke milieubeleidsplannen zijn (bvb. Geraardsbergen heeft een MBP sinds 1995).

* Onder de gemeentelijke NOP's (pg. 70) ontbreekt een vermelding welke gemeenten reeds een GNOP hebben en een aanduiding van de visie en acties uit ieder GNOP.

* Bij de beschrijving van de referentiesituatie van de bodem wordt verkeerdelijk van bodemserie Afg gesproken.

* Bij de beschrijving van de referentiesituatie van het grondwater ontbreekt de vermelding welke grondwaterlaag bemonsterd werd en op welke diepte de stalen werden genomen.

* Bij de beschrijving van de referentiesituatie van de structuurkenmerken van de waterlopen suggereren we om deze gegevens te vergelijken met Bervoets *et al.*, 1991 en Bervoets *et al.*, 1996.

* Bij de beschrijving van de referentiesituatie van de flora en fauna kan voor grotere delen van kaartblad 30 reeds beroep gedaan worden op versie 2.1 van de BWK (pg. 124). Naast kaart 9 kan het nuttig zijn deze BWK 2.1 op te nemen. Meer info bij bwk@inbo.be.

Bij de beschrijving van de globale ecologische structuur wordt best ter aanvulling nog de bovenlopen (bronbeken) van de Zwalm opgenomen in de opsomming van belangrijke beekvalleien (pg. 126).

Bij de beschrijving van de geselecteerde gebieden volgende opmerkingen: de strook grasland rond de Dorenbosbeek en de graslanden in de omgeving van de Verrebeek zijn eerder soortenrijkere graslanden (ipv eerder soortenarme). De beschrijving van alle deelgebieden (pg. 125-133) en beschrijving van de voorkomende BWK-eenheden (o.m. pg. 217) wordt best herzien in functie van de nieuwe en actuelere BWK.

Er wordt enkele keren geschreven dat er aantal knotbomen (bvb. "het aantal te kappen bomen zal tot het strikte minimum beperkt worden") of een aantal meter haag moet gerooid/verwijderd worden. Het is informatiever indien het aantal te kappen (knot)bomen en het aantal meter haag vermeld wordt.

* Bij de landschappen ontbreekt een beschrijving van de relevante waarde van de ankerplaatsen en relictzones (pg. 137).

* Parallel met de toepassing van de passende beoordeling (pg. 158/159) en de watertoets (pg. 196) zou de analyse en evaluatie van het al dan niet optreden van vermijdbare schade aan de natuur aan bod kunnen komen in dit MER ten behoeve van de uit te voeren algemene natuuroets (art. 16 natuurdecreet) en analyse en evaluatie van het al dan niet optreden van onvermijdbare en onherstelbare schade in het VEN ten behoeve van de uit te voeren verscherpte natuuroets (art. 26bis).

* Bij het onderdeel over de passende beoordeling (pg. 158/159/214) dient opgemerkt te worden dat geen enkele rechtsnorm de beoordeling t.o.v. een referentiesituatie oplegt. De passende beoordeling impliceert een onderzoek een mogelijke betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken

speciale beschermingszone en van de soorten. Dit houdt een beoordeling van de staat van instandhouding van de aangemelde habitats, soorten en hun leefgebieden in.

* Bij de beschrijving van de effecten op bodem stelt men dat er geen veenbodems voorkomen binnen het bereik van het tracé. Indien dit gegeven afgeleid is van de bodemkaart, dient opgemerkt dat deze kaart diverse onvolkomenheden bevat. Uit eigen terreinanalyses (zie o.m. De Becker *et al.*, 2004) blijkt dat in diverse beekalluvia in deze regio wel veen in de bodem voorkomt hoewel dit niet zo vermeld staat op de bodemkaart. Best worden handboringen uitgevoerd in de beekvalleien op het tracé om bodemstalen te nemen om na te gaan welke bodemtypes precies aanwezig zijn.

In vergelijking met de scores die voor andere disciplines gegeven wordt, stellen we voor een lagere score (-2/-3 (bvb. bij aanwezigheid van veen)) toe te kennen bij het doorkruisen van een beekvallei.

Bij de globale beoordeling van de bodemeffecten stelt men dat de bodem over het gehele traject weinig tot zeer weinig gevoelig is (pg. 259). Deze veralgemenisering klopt niet en dient genuanceerd te worden voor de gevoelige alluviale (en colluviale) bodems.

Men stelt (o.m. pg. 259) dat enkel de kruising van de Molenbeek een sterk negatief effect met zich meebrengt. Dit effect zal aanwezig zijn bij kruising van alle valleien van de beken en zijbeken.

Bij de milderende maatregelen vermeld men het herstel van het microreliëf van weilanden en het vrijwaren van brongebieden. We stellen ons de vraag hoe men dit praktisch kan of zal realiseren.

* Bij de beschrijving van de effecten op grondwater is het belangrijk rekening te houden met de brede range van de K-waarde van ondermeer leem. Het is correcter de berekeningen van de onder- en bovengrens te maken, zodat min. en max. pompkegel wordt berekend in plaats van gemiddelde.

Om de pompkegel zo smal mogelijk te houden, kan als milderende maatregel opgenomen worden om het opgepompte water in de onmiddellijke nabijgelegen gronden te laten infiltreren.

* Bij de inleiding op de watertoets (pg 196) werd het tweede lid van artikel 8 § 1 van het decreet integraal waterbeleid i.v.m. de het schadelijk effect op de kwantitatieve toestand van het grondwater niet toegelicht

Dit heeft implicaties op de analyse van het gewijzigd grondwaterstroompatroon. Het is onvoldoende te stellen dat er voor de bemalingen geen maatregelen noodzakelijk worden geacht (pg. 197/198). Best worden alternatieven voorgesteld waarbij geen bemalingen, van natte gebieden en/of van (grond)waterafhankelijke vegetaties, dienen te gebeuren. In dit verband ontbreekt een vermelding van het mogelijk effect op vegetatie t.g.v. de (geplande) bemalingen.

Er dient ook vermeld te worden dat in een MER de analyse en evaluatie van het al dan niet optreden van een schadelijk effect en de op te leggen voorwaarden om dat effect te vermijden, te beperken, te herstellen of te compenseren aan bod komen. De watertoets zelf kan niet uitgevoerd worden in het MER maar dient door de vergunningverlenende overheid uitgevoerd te worden.

Men schrijft dat er geen ophogingen en reliëfwijzigingen zullen plaats grijpen. Verder (pg. 258/259) spreekt men wel van een theoretische terreinverhoging over de gehele werkstrook van 1.5cm.

I.v.m. het effect op de structuurkwaliteit van de waterloop worden best aanpassingen aan het project/plan als alternatief mee opgenomen. Het doorkruisen van alle waterlopen via een horizontaal gestuurde boringen dient als volwaardig alternatief onderzocht te worden.

* Er wordt nergens ingegaan of en hoe het project rekening houdt met de bepalingen van de K.B.'s van 16.02.76, van 22.09.80 en van 09.09.81 betreffende de soortbeschermt.

* Bij de beschrijving van de effecten op fauna/flora per deeltraject, zijn er volgende opmerkingen: De beoordeling gebeurt soms eenzijdig bvb. vanuit het effect op avifauna, en dan slechts enkel op het niveau van de rustverstoring van deze groep. Een “negatief effect” (score -3) (bvb. deeltrajecten 7, 8, 19, 22, 23, 26, 33 en 34) wordt “effect verwaarloosbaar” (score 0/-1) indien de werken buiten het broedseizoen van de vogels valt. Toch vormt de avifauna maar een kleine fractie van de totale fauna en flora van het gebied. Het effect van de bemalingen tijdens de uitvoering werd niet in rekening gebracht bij de effectbeoordeling. Ook het doorkruisen van historisch permanente graslanden en diverse kleinere natuur- en bouselementen wordt niet in rekening gebracht.

De beoordeling over de invloedssfeer van de bemalingen is ontoereikend. Dit is van toepassingen voor alle beken die doorkruist worden of de deeltrajecten die in de nabijheid van een beek gelegen zijn.

De beoordeling van de effecten kan niet correct gebeuren omdat geen gebruik werd gemaakt van de recentste kartering van de BWK. Daarenboven is de analyse van de biologische waarde vaak te simplistisch (bvb. het gehele traject is overwegend biologisch minder waardevol, daaruit volgt dat de effecten verwaarloosbaar zijn).

Er dient op gewezen te worden dat er onvermijdbare schade aan het VEN gebied t.h.v. deeltrajecten 4 en 26 zal optreden bij uitvoering van het project. Er zullen alternatieven dienen voorgesteld te worden en onderzocht te worden op het al of niet optreden van onvermijdelijke schade.

* In de passende beoordeling wordt nog te weinig ingegaan op de auto-ecologie van de soorten van de bijlagen van de habitatrictlijn waarvoor het gebied werd aangemeld en waarvoor de resp. deelgebieden belangrijk zijn en evenzo op de synecologie van de habitats waarvoor het gebied werd aangemeld en waarvoor de resp. deelgebieden belangrijk zijn.

Er werd niet vermeld (pg. 215 e.v.) dat in het gebied een prioritair habitat, i.c. 91E0, voorkomt dat mogelijks beïnvloed kan worden door het project. Er werd ook geen rekening gehouden met de andere bepalingen die hier specifiek op van toepassing zijn.

In tabel B2.10 wordt volgens de tekst de volledige lijst van bijlage IV-soorten van de habitatrictlijn opgelijst met in het vet de voor Vlaanderen relevante soorten. In de tabel wordt maar een fractie van de bijlage IV-soorten opgelijst (bvb. van de planten worden 4 soorten vermeld van de in totaal meer dan 500 soorten van de bijlage IV). Niet alle voor Vlaanderen relevante soorten werden in het vet aangegeven en ook in de tekst wordt verkeerdelijk gezegd dat er voor Vlaanderen geen vaatplanten vermeld werden op bijlage IV.

Beekprik is geen vissoort maar een rondbeksoort.

Wat betreft migratiemogelijkheden zijn er ook een aantal zaken waarmee rekening dient worden te gehouden (verder ook bij de milderende maatregelen): er mag zowel stroomop als stroomaf van de buis geen verval ontstaan; een verval groter dan 5 cm hoogte kan voor rivierdonderpad al onoverkomelijk zijn; de stroomsnelheid en de waterdiepte mogen niet te veel beïnvloed worden, vandaar de aanbeveling om in de buis ook losse stenen te leggen zodat er een grote variatie aan stroomsnelheden behouden blijft.

Andere maatregelen ten behoeve van de soorten kunnen zijn : het traject waarover de werken worden uitgevoerd vlak voor de aanvang van de werken elektrisch te bevissen en de gevangen vissen elders op de beek terug te zetten. Hierbij zeker rekening houden dat beekprik een tamelijk moeilijk vangbare soort is en dus meerdere (2-3) opeenvolgende elektrische bevissingen zeker noodzakelijk zijn. De meerderheid van de beekpriklarven die in de slibrijke waterbodem leven kunnen hiermee uit het in te kokeren beekloop gehaald worden. Bovenop de bodem van de buis kunnen verspreid losse stenen gelegd worden, zodat er toch enige variatie in stroomsnelheid wordt behouden en er althans voor rivierdonderpad nog wat bruikbaar substraat aanwezig blijft. Na de afbraak van de tijdelijke inbuizing is het misschien raadzaam om de evolutie van de visstand nog even op te volgen.

Als uitvoeringsalternatief ontbreekt de horizontaal gestuurde boring voor deze beken.

Voor meer praktische inlichtingen en tips omtrent de vis- en rondbeksoorten en het treffen van milderende maatregelen kan contact opgenomen worden met Johan.coeck@inbo.be.

In de passende beoordeling ontbreekt een onderzoek naar de invloed(sfeer) van de bemalingen die tijdens de uitvoeringsfase zullen plaats vinden (bvb. in de diverse beekvalleien). Gelet op het grondwaterafhankelijk karakter van diverse vegetatietypes in het habitatrictlijngebied en gelet op het prioritair karakter van een vegetatietype dient hier dieper op ingegaan te worden.

* In diverse erkende natuureservaten werden peilbuizen opgesteld voor de monitoring van de grondwaterstand. Best wordt dit ook gemeten tijdens de uitvoeringsfase en erna en worden maatregelen voorzien om de bemalingen bij te sturen indien er significante effecten zouden optreden.

* Het niet voorzien van uitvoeringsalternatieven en geen enkele milderende maatregel t.h.v. de kruising van biologisch waardevolle (diverse deeltrajecten) percelen en de kruising van beekvalleien (bvb. deeltraject 5 (Verrebeek), 7 (Molenbeek en zijbeek ervan), 8 (Remistebeek), 9 (Schalke- en Watermolenbeek), 15 (Broekbeek), 17 (Molenbeek), 24 (Voordebeek en zijbeek van Eichenbeek), 25 (zijbeek Beverbeek)), het niet voorzien van meer milderende maatregelen om bodemverdichting zoveel mogelijk te vermijden en ten behoeve van vochtafhankelijke vegetaties in beekvalleien (o.m. deeltrajecten 1, 3, 23 (Oppembeek), 24 (Molenbeek)) betekent dat er vermijdbare schade kan ontstaan. Hierdoor wordt niet tegemoetgekomen aan de bepalingen van de natuurtoets van het natuurdecreet.

In de hoop dat bovenstaande bemerkingen op een constructieve manier bijdragen aan de inhoud van het MER, groet ik U met de meeste Hoogachting,

Lode De Beck
Instituut voor Natuurbehoud
Kliniekstraat 25
B-1070 Brussel
Tel. +32 2 558 18 75 Fax. + 32 2 558 18 05

Cc naar
AMINAL, afdeling natuur, buitendienst Oost-Vlaanderen
Gebr. Van Eyckstraat 2-6
9000 Gent